

Chvála Šmírbuchu

**LENKA
KAPSOVÁ**

překladatelka

ZTRACENÍ V JAZYCE

Jestliže se v novinách vulgární slova stále vytečkovávají, tak vážně nevím, jak tenhle sloupek dopadne. Chci psát o překládání nadávek, vulgarit a obscéností, ale bez ukázek se to asi neobejde.

Při čtení vulgarit v beletrii si vždycyky představuju, jak třeba překlad řeší nějaká starší paní překladatelka, která má daného autora „zabraného“. Jak může vědět, jak se taková věc česky říká? Kam si chodí pro radu? Baví ji to, nebo se při tom stydí?

No vážně, ono to není jen tak. S oblíbenými kousky z oblasti klení: Ztraceně! Ksaku! (*Damn!*) nebo zkurvysyn (*son of a bitch*) si už nevystačíme. V posledních dekádách se v beletrii i na divadle přitvrdilo a zkurvysyn se stal skoro úsměvným archaickým slůvkem.

Na koho se ovšem obrátit, když má člověk ve svém okolí samé slušňáky? Že bych na ulici oslovila nějakou drsně vyhlížející skupinku omladiny: „Prosím vás, jaké slovo byste použili pro pánské přirození, kdybyste to mínili jako nadávku? Č...., kokot, nebo něco ještě horšího?“

Co si má počít překladatelka, která v USA naposledy pobývala před třemi mateřskými dovolenými (a navíc mezi samými slušňáky)?

”

Člověka pochopitelně napadne internet – tam se přece najde všechno. Tak jsem si jednou chtěla vygúglovat název nějaké podivné sexuální praktiky. To si nepřejte vidět, co na mě vyskočilo – rozhodně žádné slovníky s definicemi. Pravda, názorné to bylo dost, ale ouha, velký gúglbratr si pamatuje historii mého vyhledávání...

Naštěstí existuje poklad – *Šmírbuch jazyka českého* Patrika Ouředníka, jinak laureáta letošní Státní ceny za literaturu. Slangové, vulgární či expresivní výrazy, které autor během let nasbíral v překladové i původní české literatuře, jsou tu seskupené podle významu. Neutrální slovo je zařazeno abecedně a u něj je soupis nekonvenčních synonym. Zrovna pro pohlavní úd tu najdeme více než stovku (!) výrazů. Sahají od běžného pták, bimbas, pindour, péro až po neuvěřitelné příklady lidové tvořivosti, cituji: bořivoj, potenciometr, prskavec, palcát, žezlo, třetí noha, adamovo žebro, klátidlo, klamgalas, fimfárum, kindrštof, lidotvůrce, generalissimus, malý bobeš atd.

Než ovšem člověk začne hledat ten pravý překlad, musí vědět, jak slovo působí v původním jazyce. Co si má počít překladatelka, která v USA naposledy pobývala před třemi mateřskými dovolenými (a navíc zase mezi samými slušňáky)? Takže jsem nedávno psala mail svému americkému známému: „Jaké asociace vyvolává nadávka cocksucker? Jak moc je drsná? A odkazuje na homosexualitu?“ Připadala jsem si jako japonský překladatel v humoristickém románu Davida Lodge, který píše autorovi, jehož překládá (volně dle mistrného převodu Antonína Přídala): „Chtěl bych se zeptat, co přesně vyjadřuje obrat ‚Vrzli si na zadním sedadle‘. Znamená to, že pružiny zadního sedadla byly rozvrzané?“

Šmírbuch by vystačil na padesát románů plných expresivní řeči. Zato angličtina je někdy zoufale nevynalézavá. V jednom románu, který vyjde česky na jaře, vychrlí jedna postava ve vzteku na policistu: „*What the fucking fuck are you fucking thinking, you fuck?*“